

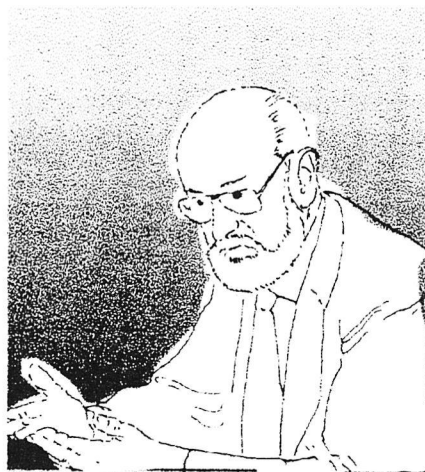
Josep Maria Llompart, un Homenot de Mallorca

Aina Moll

Fa més de trenta anys, el gran escriptor empordanès Josep Pla va escriure dues sèries d'Homenots, uns escrits que ell definia, al prefaci de la segona sèrie, com a "retrats de persones que arribaren a obtenir una gran distinció en determinades activitats del coneixement, de la investigació, de la vida del país, de l'empirisme i de l'acció". L'impacte d'aquests retrats i la rellevància i diversitat dels retrats van fer que el mot homenot, amb el sufix -ot, que en català té generalment sentit pejoratiu, prenguéss un sentit positiu i es convertís en una espècie de "títol honorífic" amb matís afectiu: parlar d'un "gran home" resulta ampul·lós i marca distància entre la persona designada i el comú de la gent; un "homenot" viu entre la gent i fins i tot ajuda la gent a viure millor, a saber més coses, a conèixer el seu patrimoni, a ser ella mateixa i sentir-se'n satisfeta...

Josep Mª Llompart de la Peña, nascut a Palma l'any 1925, era massa jove aleshores per ser considerat un Homenot, però no dubteu que si Josep Pla visqués ara i volgués fer una tercera sèrie d'aquells retrats, no deixaria d'incloure-l'hi amb tots els honors. Intentaré resumir-ne els motius.

Llompart és llicenciat en Dret per la Universitat de Barcelona i

ha estat durant molts anys funcionari d'Obres Públiques, fins que es va jubilar, fa dos anys. Consta que hi va fer molt bona feina i que ha deixat molt bon record entre els companys. Però aquesta tasca funcional, que constitueix el nucli central del currículum de molts de ciutadans, resulta petita, quasi marginal, dins el conjunt de les seves activitats.

Josep Mª Llompart és un gran poeta, un dels més grans de la literatura catalana del segle XX. No parlaré de la seva poesia -estic segura que altres, més qualificats que jo, ho faran en aquesta mateixa Pissarra-, però no em sé estar de reproduir el poema que dedicà a la memòria de Cèlia Viñas (la poetessa mallorquina que deixà a Almeria un record inesborrable com a professora de literatura, i a nosaltres

el bell llibre de poemes *Del foc i de la cendra*), amb qui compartí -compartírem- a més d'inquietuds patriòtiques i literàries, excursions inoblidables. És aquest:

*I ara ja saps la mort, Cèlia Viñas
- ai aquell foc, foquet, cendra astorada.
Ara ja saps la mort. No et calen versos
ni ocells ni primaveres per alçar-la.*

*¿Ho veus? No s'ha aturat un sol rellotge
ni s'ha estremit la seda de la cala;
el vent, que desconeix la teva absència,
ajup les herbes del record...*

Descansa.

*Nosaltres sols, amb tota la mort teva,
reprenem el camí.*

Adéu, companya.

Ser un gran poeta, però, no és suficient per assolir la "categoria d'homenot". Aquesta dimensió li ve de la tria del camí, que va fer de molt jove, i de l'absoluta fidelitat amb què l'ha seguit al llarg de la seva vida, reprenent-lo amb fermesa cada vegada que la mort o la llunyania li feien perdre un company de viatge. És el camí del recobriment d'identitat de Mallorca, en tots els aspectes, però d'una manera especial en el de la llengua i la literatura, en què la seva aportació podia ser més valuosa.

El va descobrir tot sol, ja que la llengua de la seva família era el castellà; ho explica en un magnífic poema, *Petita història familiar*, que obre el seu llibre **Memòries i**

**confessions d'un adolescent de
casa bona i acaba així:**

... Camino

*camins de rodamon (amb una certa
por que l'avi m'empaiti) i les paraules
han madurat en mi com una fruita.
Ara sóc d'elles i potser dels homes.
Perquè els mots que altre temps jo no/
sabia*

*m'han abocat al poble,
als difícils carrers de la ventada,
als indrets ablamats on he de viure
i qui sap si morir.*

Mentre les paraules
maduraven dins ell, i
fruitaven en llibres de
poemes, ell ha anat
avançant dins la ven-
tada, des d'aquells
temps difícils en què
la nostra llengua era
marginada de l'escola
i de la vida pública,
fins ara que, amb un
marc legal que en
permet el recobra-
ment, lluita per vèn-
cer la inèrcia de si-
tuacions i actituds
que són fruit de
segles de domi-
nació.

Abocat
al poble,
i cons-
cient
que la

identificació d'aquest amb la seva
llengua i cultura és indispensable
per salvaguardar-ne la identitat,
no ha plangut esforços per fo-
mentar, d'una banda, la cons-
ciència d'aquesta identitat i el
cultiu de noves vocacions lit-
eràries que augmentin l'aportació
de les Illes a la cultura catalana,

i de l'altra, el seu coneixement i
valoració a la resta dels Països
Catalans, a Espanya i al món.

Jo el record dels anys 40,
quan venia per ca nostra amb
Jaume Vidal Alcover (que tenia
dos anys més que ell) i Llorenç
Moyà (que en tenia nou més), i

Dibuix de V. Sastre

conversaven llargament sobre
llengua i literatura amb mon pare,
i sobretot amb Manuel Sanchis
Guarner, que els ajudava a orien-
tar la seva vocació literària (no
em feien gaire cas els primers
anys, però a mesura que vaig
créixer vaig anar incorporant-me
a les seves converses i compar-

tint els seus projectes). Eren "els poetes joves", que animaven les tertúlies literàries i les lectures poètiques a cal poeta Guillem Colom, on tenien ocasió de tractar els "capparets" de la poesia mallorquina de l'època -el mateix Colom, Miquel Ferrà, Miquel Forteza, Joan Pons i Marquès...- i d'entrar en contacte amb escriptors del Principat i de València. Participaven també activament en l'organització d'aplecs literaris i d'excursions diverses amb finalitats culturals i en totes les activitats del Secretariat del Diccionari (del qual Llompart i Jaume Vidal formaven part). Conferències, exposicions del Diccionari, relació amb els escriptors del Principat i de València, la frustrada aventura de la re-

vista Raixa (amb el consell de redacció format per Sanchis, Llompart, Moyà i Vidal Alcover) i la que emprengueren tots sols amb la col·lecció La Font de les Tortuques; la crònica de Mallorca del Cap d'Any de la col·lecció Raixa (1956-1964)... en totes les activitats de la resistència cultural, Llompart tenia un paper important, de pont entre generacions i de concòrdia entre caràcters diversos. I quan Sanchis tornà a València, l'estiu de 1959, ell assumí amb tota naturalitat el paper de promotor cultural i de guia de les noves promocions: crec que no és exagerat dir que la gran majoria dels escriptors novells (si no tots) han trobat la seva casa generosament oberta quan hi han acudit per oferir-li la

primícia de la seva creació i rebre'n consell i encoratjament.

Aquest suport l'ha exercit també amplament des del seu càrrec d'assessor literari de l'Editorial Moll (1962-1990), no sols decidint la publicació de molts de llibres, sinó avalant-los amb un pròleg (49, de les publicacions de l'editorial) o amb la presentació pública. D'altra banda, de 1957 a 1962 va ser secretari de redacció i sots-director de "Papeles de Son Armadans" i va fer un important paper de pont entre les cultures catalana i castellana (és l'únic període en què Camilo José Cela s'ha interessat per la llengua i la cultura de la terra que l'acollí), que culminà en els Coloquios de Poesía de Formentor (1959), que reuni-

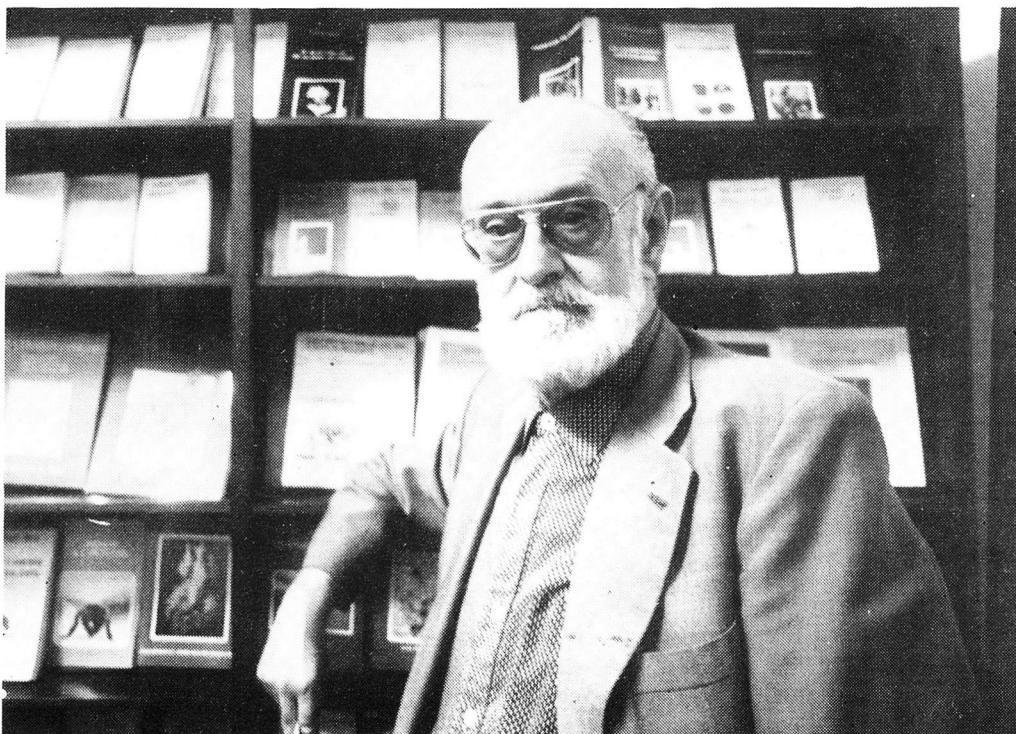

Foto: Arxiu Última Hora

ren durant uns dies, per invitació de Cela, les primeres figures de la poesia catalana i castellana de l'època. També ens ha obert el camí de la relació amb la literatura gallega amb les seves traduccions de poetes gallecs al català.

Ha posat a l'abast del gran públic el coneixement de l'aportació mallorquina a la literatura catalana, per mitjà de nombrosos articles i dels seus llibres La literatura moderna a les Balears (1965) i Literatura mallorquina contemporània (1973) -i en ocasió del present homenatge, l'Editorial Moll li'n publica un altre, La narrativa mallorquina-, i ha exercit el mestratge directe amb unes quantes "fornades" d'alumnes de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears.

Soci de primera hora de l'Obra Cultural Balear, ha donat sempre suport a l'Obra i a totes les empreses que hi han estat relacionades (va ser cap de redacció de la revista Lluç, un dels punts del Congrés de Cultura Catalana a Mallorca, etc) i l'ha presidida durant dues "legislatures", de 1976 a 1982. Ha presidit també l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, i ara presideix Lluç, la federació de les principals entitats cíviqes de defensa i promoció de la llengua catalana: Omnium Cultural, Obra Cultural Balear i Acció Cultural del País Valencià. Ha representat les forces culturals de Mallorca i dels Països Catalans en general, en nombrosos fòrums nacionals i internacionals i ha "mostrat cara" per la llengua en tota casta de circumstàncies des

de les més compromeses, com quan va ser detingut en ocasió d'una "aula de cultura" de la Casa Catalana, o quan aguantà a peu ferm una esbrancada de gent mal informada, damunt l'estrada de la Plaça Major de Palma en l'acte final de la gran manifestació del 29 d'octubre de 1977, fins a les més protocolàries, com les gestions prop dels ministres de Cultura Semprún i Solé Tura perquè assumesquin la responsabilitat que la Constitució confereix a l'Estat en la defensa i protecció de les llengües no castellanes.

En resum: és amb tota justícia que va ser guardonat l'any 1982 amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que actualment és reconegut com a "patriarca" de les nostres lletres i que la felicitativa de retre-li un homenatge ha estat acollida càlidament a tots els Països Catalans i ha pres unes dimensions que sens dubte no s'havia imaginat ni el més optimista dels seus promotors.

Voldria que els nostres estudiants de batxillerat s'adherissin a l'homenatge de la manera que més el pot satisfer: triant el camí que ell va triar quan tenia la seva edat, i seguint-lo amb el mateix entusiasme i tenacitat. Ara és més planer que quan ell el va emprendre, gràcies en bona part a ell i a la gent que, com ell, "ha viscut per salvar-nos

els mots". Però encara ens en queda un bon tros -no lliure d'obstacles, per cert-, abans d'arribar a la meta que ens hem fixat: la de la senzilla normalitat en què la gent de Mallorca, amb la mateixa naturalitat amb què respira l'aire mallorquí, visqui en la llengua catalana, pròpia de Mallorca. L'homenot Llompart serà feliç de veure's acompanyat en aquest camí per uns joves d'avui disposats a seguir-lo, i a reprendre'l amb coratge tantes vegades com sigui necessari.

* * *

SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS
LLIBRES DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES I LLIBRES
INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon: 71 38 21
07002 PALMA